

pendapat

Prof Emeritus Datuk Dr Ibrahim Komoo

Ahli Seumur Hidup Pertubuhan Pembangunan Penyelidikan dan Dasar Pendidikan Tinggi Malaysia (PenDaPaT)

Memperkasa pengurusan akademik pertengahan UA

➔ Pemimpin ilmu tonggak kekuatan institusi ilmuwan

Pengurusan akademik universiti awam (UA) dikawal dan dipengarui oleh Akta Badan Berkanun (1980), Akta Universiti dan Kolej Universiti (AUKU) (1971) dan dasar Jabatan Pendidikan Tinggi, Kementerian Pendidikan Malaysia.

Bagi membolehkan setiap UA menjalankan pentadbiran dengan cekap, akta AUKU pula diterjemahkan kepada Perlembagaan universiti masing-masing, umpamanya Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) mengguna pakai Perlembagaan UKM (2010). Inilah punca kuasa pengurusan dan pentadbiran UA di Malaysia.

Dalam akta, kuasa diberikan kepada ahli Lembaga

Pengarah dan ahli Senat Universiti, dan pelaksanaannya diserahkan kepada Menteri, Pengerusi Lembaga Pengarah, Naib Canselor dan Timbalan Naib Canselor, dibantu secara pentadbiran oleh Pendaftar, Bendahari dan Ketua Pustakawan.

Secara jelas, AUKU membezakan peranan Lembaga dan Senat. Jika Lembaga bertanggungjawab dalam hal-ehwal bukan akademik, seperti perjawatan dan kewangan, Senat pula dimandatkan untuk membuat keputusan mengenai hal-ehwal akademik, khususnya berkaitan dengan program pengajaran dan penyelidikan.

Penulis terpenggil untuk membincangkan isu pengurusan tahap pertengahan kerana mendapati banyak kekeliruan dan kekaburan pada peringkat ini sehingga timbul keresahan daripada kalangan ahli akademik dan menjejaskan prestasi mereka.

Tiada kuasa mutlak

Secara khususnya, tanggungjawab pengurusan berkaitan institusi pelaksanaan akademik diletakkan di

Kecenderungan melantik 'ahli akademik muda' sebagai pengurus akademik bukanlah satu langkah yang bijak. Mereka mungkin bertenaga untuk melaksanakan semua ketetapan Senat, tetapi besar kemungkinan boleh menimbulkan pelbagai masalah daripada perspektif penerimaan kepemimpinan akademik, pengurusan sumber pakar (intelektual) dan menerajui keserjanaan sesebuah institusi ilmuwan"

bawah Dekan Fakulti, Ketua Pusat Pengajaran dan Pengarah Pusat Penyelidikan.

Lantikan Dekan, Pengerusi dan Pengarah institusi akademik dibuat secara sementara, setiap lantikan tidak melebihi empat tahun dan boleh digugurkan pada bila-bila masa. Mereka mewakili Naib Canselor untuk melaksanakan urusan berkaitan pengajaran (pendidikan) dan penyelidikan.

Lazimnya mereka yang dilantik terdiri daripada ahli akademik kanan, terbukti kewibawaan akademik dan diterima oleh rakan kesepakaran. Punca kuasa Dekan, Pengerusi dan Pengarah terletak pada keputusan Senat dan arahan pentadbiran oleh Naib Canselor atau Timbalan Naib Canselor.

Biasanya ahli akademik yang diberikan tanggungjawab melaksanakan peranan ini kurang terdedah dengan kemahiran pengurusan, maka seorang pegawai tadbir (Penolong Pendaftar) diberikan mandat untuk membantunya.

Berlainan dengan peranan Naib Canselor dan Timbalan Naib Canselor, Dekan, Pengerusi dan Pengarah tidak mempunyai kuasa mutlak kerana tidak disebut secara khusus perannya dalam perlembagaan. Mereka sebetulnya ialah wakil Naib Canselor untuk tempoh tertentu bagi memastikan semua urusan akademik pada peringkat fakulti, pusat pengajaran dan penyelidikan berjalan lancar.

Pada prinsipnya mereka ialah penyelaras atau ketua

bagi pihak ahli akademik di institusinya. Mereka bukan sahaja bertindak sebagai pegawai pelaksana menjeremahkan keputusan Senat, tetapi lebih penting lagi, menjadi perantara dan pemimpin akademik yang membawa hasrat dan keperluan ahli akademik kepada Senat dan Naib Canselor.

Bagi urusan pengajaran, Dekan atau Pengerusi, lazimnya diberikan mandat untuk melaksanakan program pengajaran. Dalam menjalankan tugas ini, beliau perlu mendapat bantuan dan sokongan daripada ahli akademik (pakar bidang) untuk melaksanakan urusan ini. Oleh itu, entiti fakulti pada prinsipnya ialah pakar bidang (individu ahli akademik), kelompok ilmu (program atau jabatan) dan kesatuan kepelbagaian ilmu (pusat atau fakulti).

Penting etika akademik

Dalam menjalankan perannya, Dekan atau Pengerusi tidak mempunyai pilihan, kecuali mewujudkan mekanisme ketetapan atau persetujuan bersama melalui Mesyuarat Fakulti. Melalui mesyuarat ini, semua keputusan Senat boleh disampaikan kepada ahli fakulti, sementara wawasan ahli akademik fakulti, dimantapkan dan dibawa ke Senat untuk diluluskan.

Tidak seperti pentadbir di agensi pelaksana kerajaan atau pengurus institusi swasta, Dekan, Pengerusi dan Pengarah pusat pengajaran dan penyelidikan di UA, mempunyai dua fungsi

utama iaitu menjadi pengurus untuk melaksanakan ketetapan Senat dan sebagai pemimpin akademik yang membawa obor keilmuan untuk kepentingan pelajar dan ahli akademik.

Oleh itu, kecenderungan melantik 'ahli akademik muda' sebagai pengurus akademik bukanlah satu langkah yang bijak. Mereka mungkin bertenaga untuk melaksanakan semua ketetapan Senat, tetapi besar kemungkinan boleh menimbulkan pelbagai masalah daripada perspektif penerimaan kepemimpinan akademik, pengurusan sumber pakar (intelektual) dan menerajui keserjanaan sesebuah institusi ilmuwan.

Beberapa kriteria asas perlu diberikan perhatian ialah ahli akademik menunjukkan kepemimpinan akademik yang jelas dan mementingkan etika akademik dalam semua urusannya, berwibawa dalam bidang kepakaran akademik dan sering mendapat sanjungan daripada rakan kesepakaran serta diterima oleh ahli akademik di fakulti, pusat pengajaran atau pusat penyelidikannya.

Pemimpin akademik pada tahap pertengahan ialah komponen pengurusan terpenting dalam pembangunan UA. Mereka adalah pelaksana iltizam universiti, dan pada masa sama, pemimpin ilmu menyuburkan budaya akademik, mempertahankan etika akademik dan menjadi mentor ahli akademik muda serta tonggak kekuatan institusi ilmuwan yang tersanjung ini.